

FONOTHEEK, TENIOTHEEK

Het zoeken naar een oplossing voor terminologische moeilijkheden is een plezierig spel, te vergelijken met het bedenken van een naam voor een op te richten vereniging of tijdschrift. Het kan bovendien een nuttig spel zijn, als men er in slaagt voor een nieuw begrip een term te bedenken die voldoet aan voorwaarden van bruikbaarheid en esthetika, en bovendien een niet al te heterogeen certificaat van oorsprong heeft. Als nu de behoefte om voor een bepaald begrip een geschikte term beschikbaar te hebben zich steeds meer doet voelen, terwijl deze nog steeds ontbreekt, dan is publikatie van een passend voorstel wellicht gerechtvaardigd.

In het volgende worden termen voorgesteld voor de begrippen „verzameling banden (tapes)” en „verzameling films”. Vooral voor verzamelingen van tapes wordt het langzamerhand urgent dat een behoorlijke term wordt ingevoerd om hiernaar te verwijzen. Dit is niet alleen waar omdat tape-verzamelingen steeds meer voorkomen (radio- en TV-studio's, talenpractica), maar ook omdat de term *tapotheek* (*tepotheek*) dreigt in te burgeren bij gebrek aan beter. Het was voornamelijk om de dreiging van die afschuwelijke term af te wenden, dat schrijver dezes zich stortte in de oplossing van het probleem der benoeming van tape-verzamelingen.

Het lag voor de hand dat eventuele kandidaten het achtervoegsel *-theek* zouden bevatten, maar analogie van de reeds bestaande woorden *bibliotheek*, *karthotheek*, *pinakotheek* en *diskotheek* (zoals ook het bastaaardprodukt *tapotheek*). Het lag echter evenzeer voor de hand dat het eerste deel van de gezochte term zou teruggaan op de stam van een Grieks substantief dat „band” betekent, evenals de reeds bestaande woorden die uitgaan op *-theek* een eerste lid bezitten dat teruggaat op een Griekse substantiefstam en aangeeft wat er precies in de genoemde verzamelingen verzameld is.

Nu is het enige passende Oudgriekse woord voor „tape” of „band” $\tau\alpha\upsilon\upsilon\lambda\alpha$, dat ook in het Latijn als *taenia* voorkomt. Hiervan kan men zonder linguïstische bezwaren het woord *teniotheek* vormen. Een ongelukkig toeval wil echter, dat in het Nieuwgrieks het woord $\tau\alpha\upsilon\upsilon\lambda\alpha$ algemeen gebruikt wordt voor „film” of „rolprent”. De term *teniotheek* is daarom voor Griekenland onbruikbaar ter aanduiding van een tape-verzameling. En is het niet enigszins onvriendelijk jegens het volk welks voorouders ons het grootste en meest internationale arsenaal voor lexikale nieuwvormingen hebben geleverd, uit dit arsenaal een term te smeden die voor de nazaten zelf ongeschikt is? Een elegante oplossing lijkt hier een eventuele term *teniotheek* te reserveren voor „verzameling films”, ter vervanging van een hier en daar al gebruikte bastaardterm *filmotheek*, waartegen dezelfde bezwaren bestaan als tegen *tapotheek*, zij het in iets mindere mate.

Het zoeken naar een synoniem voor $\tau\alpha\upsilon\upsilon\lambda\alpha$, of een Latijns ekwivalent, bruikbaar voor samenstelling met *-theek*, levert niets op. Er bestaat in geen van beide talen een ander aanvaardbaar woord met de betekenis „band” of „lint”. De Latijnse woorden *fascia* of *licium* komen nauwelijks in aanmerking. Men kent echter het Griekse woord $\phi\omega\nu\eta$, dat „stem”, „geluid” of „klank” betekent. Hiervan kan men gemakkelijk de term *fonotheek* vormen. Het deel *fono-* duidt weliswaar niet op het materiaal dat verzameld is in een tape-verzameling, maar wel op datgene wat dit materiaal meestal bevat, geluid. Bovendien heeft *fono* het voordeel in tal van algemeen gangbare samenstellingen gebruikt te worden, steeds met de betekenis „geluid” of „klank”. Men kan opwerpen dat de term *fonotheek* voor „verzameling tapes” verwarring zou kunnen wekken met betrekking tot „verzameling grammofoonplaten”, maar gelukkig is voor het laatste soort verzamelingen de term *diskotheek* algemeen en terecht ingeburgerd.

Het lijkt daarom alleszins redelijk het woord *fonotheek* voor te stellen ter aanduiding van „verzameling tapes”, en daarnaast, eventueel, de term *teniotheek* voor „verzameling films”.